

IJER - Uluslararası İktisadi ve İdari Akademik Araştırmalar Dergisi

Ijer - International Journal of Economic and Administrative Academic Research

International Indexed & Refereed

ISSN (Online) 2757-959X

www.ijerdersisi.com

AVRUPA BİRLİĞİ- JAPONYA İLİŞKİLERİ

İBRAHİM GÜNDÜZ¹

ÖZET

Dünya ekonomik sisteminde birçok önemli ülke ve birlik vardır. Bunlardan birisi de Avrupa Birliğidir. Avrupa Birliği, Dünya ekonomik sisteminde en etkili ve stratejik bölgesel örgüttür. Birlik bünyesinde birçok önemli ekonomik yapı ve grup bulunmaktadır. AB, bu yapısını daha da geliştirmek ve genişletmek istemektedir. Dünya ekonomik sistemindeki bir diğer önemli aktör ise Japonya'dır. Japonya geçmiş yüzyılda en önemli askeri ve politik güçlerden biri konumundaydı. 2. Dünya Savaşında atom bombası felaketinden sonra dağıldı ve ABD'nin ekonomik ve politik yönetimini kabul etmek zorunda kaldı. Bu kötü koşullardan sonra, Japonlar çok çalışarak ekonomilerini tekrar güçlü konuma getirdiler. Japonya günümüzde en stratejik ve güçlü ülkelerden biridir.

Anahtar Kelimeler: Ahtapot, Avrupa Birliği, Japonya, Meiji Restorasyonu, Stratejik İşbirliği Antlaşması

EUROPEAN UNION - JAPAN RELATIONS

ABSTRACT

There are many important country or union in the World economic system. One of them is European Union. European Union is the most effective and strategic regional union in the World economic system. There are many different type of economic institutions and groups in this union. They also want to enlarge and develop their power. The other important actor in the World system is Japan. It is the prominent political and military power in the last Century. Japan collapsed after the atomic bomb catastrophe in the Second World War and they have to accept USA motorization in their political and economical issues. After this bad situation, They work hardly and they empower their economy again. Japan is strategic and powerful country in this days. We want to analyse in this two important power. We want to elaborate relations according to historical and economical data. It is very important to show that their relation is not wholly good period. It is also bad relation period in the history. We want to touch upon different type of economical data also. Its worthy to see that this relation is not the unique relation in the World system but this relation is the most strategic relation in the World system.

Key Words: European Union, Japan, Meiji Restoration, Octopus, Strategic Cooperation Agreement,

GİRİŞ

Dünya'nın farklı yerlerindeki bilimsel gelişmeler ve ekonomik düzenlemeler hayatın her alanını derinden etkilemiştir. Bu gelişmeler avcılık ve toplayıcılıktan itibaren sürekli gelişerek devam etmiştir. İlk insanların ilişkilerinde hayat şartları ve doğa durumu sosyal hayatı doğrudan etkileyen temel husus olmuştur. Bu minvalde düşünüldüğünde güvenlik ve beslenme faktörleri küresel sistemin en önemli hızlandırıcı faktörü olmuştur. Bu dönemdeki ilerlemeler ekonominin ve ticaretin gelişmesine paralel olarak genişlemiştir. İngiltere'de işaret fişegi olan

¹ Öğretim Görevlisi, Düzce üniversitesi Teknoloji ve Transfer Ofisi, ibrahimgunduz@duzce.edu.tr, Orcid: 0000-0001-5878-1645

buharın önce ulaşım ardından da sanayi sektöründe kullanılması insan hayatını doğrudan etkileyen bir diğer önemli dönüm noktası olmuştur. 20. yüzyıl başlarına kadar artan hammadde ve pazar savaşları 20. yüzyılda 2 çok büyük savaşa neden olmuştur. 1950'ler sonrasında da artan siyasi ve ekonomik ilişkiler ülkelerarası ve örgütler arası ikili işbirliklerini daha da önemli hale getirmiştir.

Dünya'nın en geniş kapsamlı ve katılımlı bölgesel örgütlerinden biri Avrupa Birliğidir. 2. Dünya Savaşının ardından Avrupa'da yer alan 6 devletin güçlerini birleştirerek bir birlik kurma hedefiyle yola çıkan Avrupa Birliği, bugün 27 devletin katıldığı, yaklaşık 500 milyon nüfusa sahip bir birlik olmasının yanı sıra önemli bir de ekonomik büyüklüğe sahiptir. Bünyesinde Almanya, İtalya, Fransa gibi sanayi temelli büyümenin olduğu ülkelerin yanı sıra, İspanya, Portekiz, Yunanistan gibi turizm temelli büyümeyi odaklayan ülkeler de bulunmaktadır. 1990'lar sonrasında genişleme sürecini hızlandıran AB bununla birlikte özellikle 2004 genişlemesiyle eski Sovyet ideolojisinin hakim olduğu orta ve doğu Avrupa ülkeleri genişlemesiyle bugün adeta büyük bir Ahtapot dönüşmüştür. Bu minvalde Ahtapot benzetmesinin yapılmasında çok farklı ideolojik, ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyolojik alt yapısının büyük önemi bulunmaktadır. Bu benzetmenin yapılmasında bu kadar büyük ve kapsamlı bir alt yapıya sahip olmasına rağmen halen daha siyasi ve askeri olarak oldukça yetersiz bir konumda bulunmasının etkisi bulunmaktadır. Bu örgüt çeşitli ülkelerle yeni işbirliklerine giderek etkisini her geçen gün daha da genişletmektedir.

Dünya coğrafyasında Uzak Doğu olarak nitelendirilen bir konumda bulunan Japonya, tarihi, kültürü ve ekonomisiyle önemli bir yere sahiptir. Tarihin eski devirlerden itibaren önemli bir yapıya sahip olan bu topraklar 19. yüzyıla değin birçok farklı medeniyetle ilişkiye girmiştir. Özellikle bir dönem Çin'e vergi verme gibi bir duruma düşen Japonya 1870'lerdeki Meiji restorasyonu ile ciddi bir ivmelenme yaşamıştır. Bu ivmelenme ekonomiden, siyasi hayata, kültürel alandan askeri alana kadar birçok alanda derin izler bırakmıştır. Bu düzenlemelerin etkisiyle ciddi bir büyüme trendine giren Japonya 1. Dünya Savaşının ardından ekonomik ve askeri açıdan daha da agresif bir tutum sergilemiştir. Bu tutumun ilk işaret fişegi olan 1931 Mançurya'nın işgaliyle de 2. Dünya Savaşına giden yolu ardına kadar aralamıştır. 2. Dünya Savaşında ABD'nin ünlü Pearl Harbour baskınının mimarı olan Japonya, belki de insanlık tarihinin en vahşi misillemelerinden birine maruz kalmıştır. Atom bombasının atılmasının ardından koşulsuz olarak teslim olan bu toprak olarak küçük ama ekonomi olarak dev ülke uzun yıllar boyu bu dehşetli olayın etkisini üzerinden atamamıştır. 1970'ler sonrasında ekonomik büyüme hızını bir dönem oldukça ileri taşıyan Japonya, bir dönem GSMH bakımından Dünya ikinciliğine kadar yükselmiştir. Özellikle ekonomik olarak büyümesini artırdığı 1970 sonrasında birçok farklı ülke ve örgütle işbirliği yapan Japonya, ekonomik olarak kendisi için büyük bir pazar niteliği taşıyan AB ile ilişkilerini 1990'ların sonrasında daha da ileri taşımış ve stratejik bir partner gibi ilişki yürütmeye gayret etmiştir.

İkinci Dünya Savaşının sonucunda dünyada iki temel güç odağı sahnedeki yerini almıştır. ABD ve SSCB. Bununla birlikte bu savaşın net bir biçimde iki kaybedeni vardır. Bunlardan biri başını Almanya'nın çektiği Avrupa ve diğeri de Asya'nın büyük gücü Japonya. Bu iki güç odağı da savaştan büyük yara alarak çıkmıştır. Bu iki ülkenin savaş sonrası dönemde temel amaçları yine eski kuvvetli günlerine dönmeye yönelik her alanda gelime ve değişmeyi ilke edinmek olmuştur. Bu makalede AB'nin ve Japonya'nın İkinci Dünya Savaşından 2020'ye kadar olan dönemde özellikle ekonomik alandaki ilişkileri analiz edilmeye çalışılacaktır. Bu kapsamda tarihi veriler bazında bir değerlendirme yapılacaktır.

1. AB- JAPONYA EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Japonya ile Avrupa ilişkilerinin neden ekonomi temelli olduğu ve diğer alanlardaki işbirliklerinin neden ekonomi alanı kadar öne çıkmadığı süregelen bir tartışma olmuştur. Bunda

ilk sebep iki bölge arasındaki coğrafi uzaklıktır. Gerçekten bu iki bölgenin birbiri ile etkileşime geçebilecek en önemli ilişki türü ekonomik faaliyet alanıydı. (Hosoi, 2019:298) Ekonomi temelli olarak nitelendirilebilecek ilk husus olan coğrafi uzaklık; şüphesiz siyasi, kültürel ve diğer alanlardaki etkileşimi daha alt seviyelere indirmekteydi. 1950’li yılların dünyası düşünüldüğünde hayatın olağan akışının yavaş ve tek amacın bir an önce savaşın izlerini ortadan kaldırmanın olduğu düşünüldüğünde kimsenin aklına politik ya da kültürel işbirliği gelmemektedir. O dönemde temel değer refah artışı olarak ifade edilmekte, bunun yolu da ticarete görülmekteydi. İkinci husus da bir diğer önemli hususa vurgu yapmaktadır. İkinci Dünya Savaşı’nın kazanan tarafları olan ABD ve Rusya tarafı kendileri etrafında bir politika benimsemişler ve dünyayı bu doğrultuda şekillendirmek istemişlerdir. Japonya ve AB tarafı ise bu iki gücün arkasına takılıp giden veya onların şemsiyesinde hayatlarını devam ettirmek istemeyen bir özelliğe sahipti. Bunda iki gücün de sahip olduğu bilgi, birikim, teknoloji alt yapısı, yetişmiş insan yapısı ve nüfus gibi unsurlar ön plana çıkmaktaydı. Nitekim bu iki taraf açısından bu değerler işbirliğini her iki taraf için de oldukça kazançlı bir seçenek yapmıştır. Şüphesiz ikinci Dünya Savaşında en trajik hadiselerden biri atom bombasının iki Japon kentine atılması olmuştur. Hiroşima ve Nagazaki’ye atılan bombalar yalnızca Japonları savaştan el çekirtmekle kalmayıp aynı zamanda Japonya’yı uzun bir süre askeri ve politik olarak ABD boyunduruğu ya da denetimi altına sokacak yılları da başlatacaktır. Japonya 1952’de ABD’den bir anlaşma ile bağımsızlığını tekrar aldığı anda dünya ile diplomatik ilişkiler dondurulmuştu. Birçok farklı devletle ilişkiler ikinci Dünya Savaşı öncesindeki gibi dinamik değildi. Avrupa ile ilişkiler noktasında; Japonya Avrupa’ya ortak dışsal vergiler konusunda güvenmiyor, Avrupa’da Japonya’ya kendisini işgal edeceği konusunda korkular besliyordu. Ancak süregelen bu duruma rağmen iki taraf da gelişme için ilişkilerin derinleşmesinin gerekliliğinin farkıydı.1960’lı yıllarda Avrupalı devletlerin Japonya ile ticari anlaşmalar yapması yakınlaşma sürecini pekiştirmiştir. (Gilson 2000: 20–21). Japonya her ne kadar 1957 anlaşması ile kurulan yeni toplulukla ilişki kurmak yolunda kuvvetli adımlar atsa da İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrası sergilemiş olduğu saldırgan politikalar Avrupa’yı korkutmuştur. Japonya’nın Batı Avrupa ihracatı 1950’lerin sonlarında toplam ihracatının %10’u kadardı. Bu yıllarda Japonya GATT’a üye olmuş olsa da kısıtlı bir liberal politika belirlemiştir. Bu husus özellikle Batı Avrupa devletlerini Japonya’ya karşı yeni formüller geliştirmeye itmiştir. Bu amaç doğrultusunda her iki tarafın da çıkarına olan bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bir taraftan sert kuralların olduğu Japonya kendi iç pazarına girişleri yumuşatırken diğer taraftan AB’de Japonya için yeni alanlar açmıştır. (Takashi ve Jain, 2000:196-197) Bu dönemde ikili ticaretten iki tarafta karlı çıkmıştır. 1960’lı yıllarda hızlı bir ekonomik ivmelenme yaşayan ve Avrupa ile ticareti artıran Japonya’nın milli gelir sıralamasında Batı Almanya’yı geçerek ikinci sıraya yerleşmesi onu Avrupa Topluluğu için daha da dikkat edilmesi gereken bir pozisyona sokmuştur. Bunlara ek olarak bir de ikili ticaret hacminde AB’nin Japonya’ya karşı sürekli dış ticaret açığı vermesi bu konuyu daha önemli bir hale getirmiştir. Bu yıllarda bu iki taraf arasındaki ticarete Japonya ciddi miktarda dış ticaret fazlası vermektedir. (Hosoi, 2019:299) 1960’lı yıllarda yaşanan bu ihracat artışında Japonya’nın İkinci Dünya Savaşında sahip olduğu teknik alt yapıyı korumasının yanı sıra toplumsal olarak sahip olduğu iş disiplini ve vatanseverlik gibi hususların da etkisi bulunmaktadır.

1960’lı yıllarda taraflar arasında dış ticaret dengesizliği büyük problemlere yol açmıştır. Bu problemin üstesinden gelebilmek adına birçok toplantı düzenlenmiştir. 1960’lı yıllarda farklı mecralarda görüşmeler olsa da en önemli görüşmeler 1969 yılında Avrupa Politik İşbirliği Komitesinin kurulmasıyla ilişkiler ivme kazanmıştır. Ne var ki 1971 yılında Nixon’un Doların Yenle takasını askıya alması ve bir dizi değişikliğe gitmesi ilişkileri iyice karmaşık hale getirmiştir. Bunda Japon ihracatı için artık AB’nin ciddi bir pazar haline gelmesinin etkisi bulunmaktadır. 1970’li yıllarda pek çok görüşme yapılmasına rağmen AB, Japonya karşısında istediklerini alamamıştır. AB’nin istediklerini alma sürecinde elinin güçlendiği yıl ise 1986 Tek

Avrupa Senedi ile başlayacaktır.(Gilson 2000:23). Bu dönemde bazı Japon firmalarının AB içerisindeki payı o denli artmıştır ki AB’li yerel firmalar AB bünyesinde iş yapamaz hale gelmiş bundan dolayı hükümetler ciddi olarak sorgulanır olmuştur. Ancak bu firmaların baskılarına rağmen Japonya ile bir türlü orta yol bulunamamış ve Japonya bu yıllarda sürekli olarak AB pazarında etkin bir güç olmuştur. Bu yıllarda AB’nin Japonya ithalatı ihracatının neredeyse iki katına çıkmıştır. Bu dönemde AB bir şeyi çok net anlamıştır. Japonlarla ekonomik anlamda mücadele etme noktasında işleri hiç de kolay değildir. AB’ye göre; Japonlar tam bir işkolik toplumdur ve onlarla ticaret veya ekonomi alanında mücadele etmek için daha ciddi adımlar atılması gerekiyordu. (Hosoi, 2019:299)

1970’li yıllarda ise özellikle Japon teknoloji firmalarının Avrupa pazarındaki etkileri ciddi can yakıcı boyuta ulaşmıştır. Bu etkilerin en az düzeye indirilmesine yönelik Avrupa’da antidamping uygulamaları getirilmiş olsa da Avrupa pazarında Japonya’nın yükselişi engellenememiştir. 1980’lerde Avrupa’daki bazı devletler Japonya’nın aslında kötü bir ticari partner olmadığını farkına varmıştır. Bu doğrultuda Japon firmaların kendi ülkelerine gelerek sanayi tesisi kurmalarını ve üretim yapmalarını desteklemişlerdir. Avrupa ülkelerinde görülen bu anlayış değişikliğinde en önemli sebep sanayinin refah etkisi ve işsizliği azaltıcı etkisi olarak belirtilmiştir. Söz konusu ülkelerde İngiltere öne çıkan ülke olmuştur. (Takashi ve Jain, 2000:197-198) 1970’li yıllarda görülen bu olaylarda dünyanın yaşadığı petrol krizinin ciddi oranda etkisi bulunmaktadır. Bu kriz dolayısıyla birçok ülke maddi yönden sıkıntıya düşmüştür. Bu problemin üstesinden gelebilmek adına kapsamlı ekonomik programlar hazırlanmış ve sanayici ve tüccar ayakta tutulmaya çalışılmıştır. Ancak Avrupa’da faaliyetlerini yürüten yabancı menşeli firmalar ilk başta ülkeler tarafından olumsuz bir değerlendirmeye tabi tutulmuş ve ciddi kısıtlamalara maruz kalmıştır. Ancak söz konusu olaylardan sonra da kaybeden yine uygulamayı yapan ülke olmuştur. Bundan dolayı bu ülkeler uyguladıkları yaptırımları gevşetmiş ve ekonomiyi sürdürülebilir hale gelen uygulamaları benimsemiştir.

1980’li yıllarda Avrupa Birliği ülkeleri aleyhine dış ticaret alanındaki fark daha da artmıştır. Bu açığın bu denli fazla olmasında birçok faktör etkili olmuştur. Ancak Avrupalılara göre bunun sebebi Japonların çok çalışkan olması bu faktörlerden biridir. Ancak daha da önemli faktör Japon piyasasının yapısından kaynaklanmaktadır. Avrupalı uzmanlara göre; Japonya’nın ekonomik yapısı oldukça korumacı bir yapıya sahipti ve he ne kadar işbirliğine yönelik adımlar atılsa da istenilen seviyede dış ticaret açığı kapatılamamıştı. Çünkü hem Japon pazarına giriş kârlı hem de pazarda faaliyetleri yürütmek zahmetliydi. Onlara göre Avrupa’nın Japonlara sunduğu imkanları Japon pazarı kendilerine sunmamaktaydı. 1990’lı yıllarda bu dış ticaret açığı sert bir şekilde düşüş eğilimi göstermiştir. Bu düşüşte hem Japonya’da resesyon dönemine girilmiş olmasının hem de Avrupa Birliğinin etkisinin artmasından kaynaklanmaktadır. (Hosoi, 2019:298-300) İkili ticari ilişkilerde Avrupa’nın etkinliğini artırmasında, Lahey deklarasyon sürecinin büyük bir etkisi olmuştur. Söz konusu dönemde ilişkilerde ciddi bir ivmelenme yaşanmıştır. Bu süreçte Japonya daha fazla ticari olanaklar isterken Avrupa ticari dengelerin yeniden kurulmasını desteklemiştir. Bu süreç politik gelişmelere oldukça açık bir süreç olmuştur. Ancak bu dönem yine karşılıklı uygulanan ticari uygulamalara yönelik tartışmalar sürmüştür. Lahey toplantıları sonucunda diyalogun artırılmasına yönelik her yıl faaliyetler yapılmasına karar verilmiştir. Her ne kadar gelişmeler olmuş olsa da ticari ilişkilere yönelik kapsamlı bir anlaşmaya varılamamıştır. (Takashi ve Jain, 2000:202-203)

1990’lardan sonra AB-Japonya ilişkilerinin daha kapsamlı işbirliği anlayışına kaymasında 5 ana faktör etkili olmuştur. Birincisi ticaretin uzun süre düşük seviyelerde seyretmesi iki taraf açısından da olumsuz bir nitelik taşımaktadır. Bu anlamda düşük seviyedeki ticaret her iki taraf için de istenmeyen bir durum teşkil etmektedir. İkincisi AB, politik ve güvenlik bağlamında kendisini Dünya’da yeni ve daha geniş coğrafyalara açılan bir güç olarak görmek istiyordu. Üçüncüsü, Japonya’da tıpkı AB gibi bu alanlarda söz sahibi olmak istiyordu.

Bu kapsamda Japonya, BM barış güçlerine etkin bir şekilde katılmaktaydı. Afganistan, Aden Körfezi, Afrika'daki faaliyetler bu kapsamda değerlendirilmektedir. Her iki taraf da güç artırmanın yöntemini farklı coğrafyalarla etkin diyalog ve işbirliğine dayandığının farkına varmıştır. Dördüncüsü ise bu iki gücün de artık dünyanın yeni yükselen coğrafyalarının sesi olmak istemesiydi. Ayrıca bu coğrafyalar arasındaki dayanışmanın da bu noktada etkisi vardır. AB, Japonya'nın ileri teknolojisi ile Asya'nın diğer ülkelerine ulaşmayı amaç edinmişti. Japonya ise AB üzerinden yeni bir güç dalgası ve şemsiyesi oluşturmak istiyor ve etkisini yaymak amacı taşıyordu. Beşincisi ise iki büyük güç de sahip oldukları olağanüstü güçle zaten doğal bir partner olarak ortada bulunmaktaydı. Dolayısıyla bu hususların resmiyete dökülmesi ve işbirliğinin daha etkin hale getirilmesi gerekmektedir. Avrupa sahip olduğu iç ve dış dinamiklerle ciddi bir güç potansiyeli taşımaktaydı. Hakeza Japonya da uzun süre dünyanın en büyük ikinci ekonomisi konumunda bulunmuş, iç ve dış imkanları başat aktör olmaya elverişli pozisyonda bulunmaktadır. (Bossong, 2017:1-2)

Avrupa ile Japonya arasında 1991 yılındaki anlaşmaların devamı niteliğindeki görüşmelerde 2001 yılında da önemli düzenlemeler yapılmıştır. 2001 yılında Brüksel'deki toplantıda ikili ilişkilere yeni bir yön verme arzusu belirtilmiştir. Bu kapsamda "Ortak geleceğimizi belirleyelim" temalı bir plan ortaya konulmuştur. Bu plan ilişkilerde iki tarafın da ilişkileri daha üst seviyelere taşıma noktasında ortak görüşe sahip olduklarını belirtmesi açısından önem taşımaktadır. (Mazur, 2018:34) Söz konusu yılda kendi ortak gelecekleri için masaya oturan taraflar 4 temel alanda işbirliğini artırma kararı almışlardır. Bunlar; güvenlik ve barışa katkı sağlamak, ticaret ve ekonomik işbirliğini kuvvetlendirmek, küreselleşmeyi bütün içerikleriyle kendi lehlerine kullanmak ve küresel ve sosyal değişimlerle mücadele etmek olarak belirlenmiştir. 2004 yılındaki düzenlemelerde de yatırım, patent hakları, bilgi ve iletişim teknolojileri ve silahsızlanma konusunda iş birliğine gideceklerini belirtmişlerdir. (Reiterer, 2006:341)

Avrupa Birliği Japonya ilişkilerinde 2001-2010 arası dönem ilişki tarihi açısından önem arz etmektedir. Bu dönemde Asya ile stratejik ortaklık vurgusu AB'nin temel argümanı olmuştur. Bu dönemde yapılan anlaşmalarda ticaret, enerji ve güvenlik meseleleri önemli yer teşkil etmektedir. Bu dönemin sonunda ikili ilişkilerin daha da derinleştirilmesi ve kapsamlı hale getirilmesine yönelik kararlar alınmıştır. (Borucińska, 2018:17-18) Asya'nın bu denli önemli bir şekilde vurgulanmasında şüphesiz 2008 yılında ABD'de başlayan ekonomik krizin yeni fırsatlar sunmasının etkisi bulunmaktadır. Bu kapsamda ülkeler krizin etkilerini en aza indirebilmek adına ekonomik ve ticari faaliyetleri yoğunlaştırma adına ikili ilişkileri daha sıkı tutmanın gerekliliğinin farkına varmışlardır. Ekonomik gelişme ve derinleşmede en önemli paya sahip olan enerji faktörü de bu dönemde unutulmamıştır. 2010 yılında Japonya'daki bir nükleer santraldaki nükleer sızıntı tüm dünyanın gündemine yerleşmiş ve enerji meseleleri de ikili ilişkilerde kendisine yer edinmiştir. Ayrıca bu yıllarda artan terör etkisine karşı işbirlikleri yoluyla koordinasyon sağlanmaya çalışılmış ve terörle mücadelede etkin bir strateji belirlenmiştir.

2010'lu yıllarda Avrupa Birliği ülkeleri bir şeyin farkına varmışlardır. Yaklaşık 30 yıldır kendi topraklarında faaliyetlerde bulunan Japon otomobil markaları, otomobil pazarında Avrupa piyasasında ciddi bir söz sahibi konumunda bulunmaktadır. Öyle ki pazarı domino eden bu grubun araçları da maddi yönden ciddi bir rekabet gücüne sahip, kaliteli ve pahalı özelliklere sahiptir. Bu doğrultuda Avrupa da Japon ekonomisinin dünyaya daha entegre ve daha açık olmasını istemektedir. Ayrıca bu yıllarda otomobil konusunda vergilerin de gündeme gelmesinde bu açığın etkili bulunmaktadır. (Nelson, 2012:345) Bu hususlar örnekler üzerinden daha net ifade edilebilir. Japonya'nın Avrupa pazarındaki en önemli otomobil markaları; Toyota, Nissan, Honda vb. gibi markalardan oluşmaktaydı. Söz konusu araçlardan bazıları üretimini tamamen Avrupa'da yapmasına rağmen bazıları Avrupa'daki fabrikalarda yalnızca montaj işlerini

yürütmekteydi. Ayrıca bu araçlar Avrupa'nın orta ve orta üst segmenti grubunda yer alan Volkswagen, Renault, Peugeot, Opel gibi markalarının da pazar payını ciddi oranda azaltmaktaydı. Hem de Japon otomobil firmaları ülke dışına nakit çıkışına neden olduğu için Avrupalıların gözünde olumsuz bir imaj taşımaktaydı. Japon firmalarının aksine Avrupa arabaları Japon pazarına hem rahat giremiyor hem de pazar şartlarından dolayı istedikleri satış rakamlarına ulaşamıyorlardı. Bu durum Avrupa'nın bel kemiği konumundaki sanayi faaliyetlerini dolayısıyla devletleri derinden etkilemekteydi.

Bu doğrultuda eksikliklerin giderilmesi için anlaşmaya ihtiyaç duyulmaktaydı. AB'nin Japonya ile anlaşma noktasında 3 temel kriteri bulunmaktadır. Bunlar; anlaşmalarda belirlenen kuralların uygulanması ki bunlara piyasanın düzenlenmesi de dahildir, ekonomik işbirliği anlaşmalarının uygulanması, ve işbirliği anlaşmalarının sürekli güncel işlemlerle aktive edilmesini kapsamaktadır. (Kettunen ve Alvstam, 2020:101) Görüldüğü üzere iki pazar arasındaki farkların kapatılması adına kriterler belirlenmiştir. Bu kriterlerin sağlanabilmesi için karşılıklı görüşmeler yapılmaya başlamıştır. Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının ilk safhaları 2011 Mayıs ayında başlamıştır. Bu ilişkilerin başlamasında ekonomik gelişme önceliğinin yanı sıra küresel ticarete yön vermeye yönelik bir amaç da bulunmaktadır. Japonya anlaşmada AB'nin motorlu taşıtlara ve elektronik ürünlere yönelik uyguladığı vergileri azaltmasını istemektedir. Bunun karşılığında AB ise motorlu taşıtlara, kimyasal ürünlere, işlenmiş gıdalara vb. ürünlerde hem vergilerin, hem de vergi dışı uygulamaların azaltılmasını istemektedir. (Suzuki, 2017: 879) Anlaşmalarda her iki taraf da kendi aleyhine olan alanlarda düzenlemeler isteyerek pazarda etkinliğini artırmak istemektedir. Özellikle Japonya'da vergi ve vergi dışı yöntemlerle yapılan kısıtlamaların AB'nin devlet adamlarına firmalar tarafından uygulanan baskıda en önemli hususlar olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

2011-2018 yılları arasındaki dönem de AB-Japonya ilişkilerindeki bir diğer önemli dönemdir. Bu dönemde yasal olarak kapsamlı olarak stratejik iş birliğine yönelik uygulamalar düzenlenmiştir. 2011 yılında "Ekonomik İş birliği Anlaşması" ve "Stratejik İş birliği Anlaşması" imzalanmış ve ilişkileri daha da derinleştirme ifadeleri resmîyet kazanmıştır. Birbirine liberal değerler anlamında benzeyen bu iki ülkenin göstermiş olduğu tavır iş birliği noktasında doğal bir aşama olarak değerlendirilmektedir. Ekonomik İş birliği Anlaşması, 23 başlıktan oluşmakta; ticaret ve mallar, başlangıç ve çıkış prosedürleri, ticaret imkanları, sıhhi bitki ve sağlığı değerlendirmeleri, ticaretin önündeki teknik kısıtlamalar, fikri mülkiyet vb. gibi alanlara ilişkin kapsamlı maddeler içermektedir. Stratejik İş birliği Anlaşması, ise ilişkiler yasal bir zemin hazırlamaktadır. Bu kapsamda barışı destekleme, bölgesel ve küresel dengelemeyi ve refahı geliştirme gibi temel amaçlar belirlemiştir. (Borucińska, 2018: 18-19)

2011 yılı sonrasında ekonominin güncel gelişmelerle birlikte öneminin artmasıyla birlikte Avrupa için Japonya'nın önemi daha da artmıştır. Japonya, Çin'in ardından AB'nin Asya'daki en büyük ikinci ticari partneri konumundadır. AB düzeyinde hazırlanan kapsamlı çalışmalarda Japonya ile bu alanda yapılacak işbirliklerinin AB için büyük fırsatlar ortaya çıkaracağı ve refahı artırıcı etki ortaya çıkaracağı belirtilmiştir. Bu kapsamda ekonomi alanındaki ilişkilerde bu hususların yanı sıra stratejik işbirliğinin de vurgulandığı görülmektedir. Japonya ile artan ticaret AB'nin hegemon kapasitesini artıracak ve onu dünyada daha sözü dinlenir bir aktör yapacaktır. (Frankel ve Walter, 2017:358)

1.1. Ekonomik Partnerlik Anlaşması

Avrupa ve Japonya arasındaki "Ekonomik Partnerlik Anlaşması" iki tarafa da büyük katkılar sağlamaktadır. Bu antlaşmayla iki tarafın temsilcileri de ekonomik olarak vergi yükünden kurtulacak ve ekonomik olarak daha iyi bir konuma gelecektir. Politik olarak da AB pasifik sahasında önemli bir alan kazanacaktır. ABD'nin bölgeden elini çekmesi AB'nin işini

kolaylaştıran bir gelişme olmuştur. Avrupa Birliği'nde Britanya'nın da üyelikten ayrılması ilişkilere olumlu katkı sağlamıştır. (Frankel ve Walter, 2017:358) ABD uzun yıllar boyunca Japonya'nın birçok alanda en önemli partneri konumunda olmuştur. İkinci Dünya Savaşındaki problemlerle karşılaşmamak adına Japonya'ya sıkı bir markaj uygulamıştır. Japonya'nın ekonomik alanda gelişmesine omuz vermiş diğer alanlarda ise şüpheli ve bazen de kısıtlayıcı tavırlar sergilemiştir. İngiltere ise Avrupa tarafındaki en önemli ekonomilerden biridir. Onun birlik dışına çıkmasıyla birlikte AB hem önemli bir pazar kaybedecek hem de önemli bir ekonominin üretiminden mahrum kalacaktır. Japonya, İngiltere'nin çıkmasının üretim anlamında hem Avrupa'yı daha rekabet edilebilir görmekte hem de Avrupa'ya yönelik faaliyetlerini daha kar getirici bir faaliyetlerle sürdürmeyi amaç edinmektedir.

Şüphesiz modern devletlerin en önem verdiği husus dış kaynak yatırımlarıdır. Modern dönemdeki devletler ne kadar güçlü olurlarsa olsun mutlaka dış kaynaklı yatırımlara ihtiyaç duymaktadır. Son dönemlerde dünyada korumacı ekonomi modelleri tartışılıyor olsa da bu husus ekonomilerin büyümesinde hayati bir unsur olarak belirtilmektedir. Bu doğrultuda hem Avrupa hem de Japonya karşılıklı direk yatırımların artmasını önemsemektedir. Bu kapsamda 2014 yılı verilerine göre yaklaşık 240 milyar Euro olan toplam dış yatırımlarda Japon yatırımları AB yatırımlarının iki katını aşmış durumdadır. (Mazur, 2017: 43) Bu yıldan sonra da dış kaynak yatırımlarında zaman zaman dalgalanmalar olsa da dış kaynak yatırımlarına yönelik beklentiler sürekli artmıştır.

Son dönemde korumacılık ekonomiler üzerinde Demokritos'un kılıcı gibi tutulmaktadır. Birbirleri ile anlaşamayan devletler sürekli bu kartı oynamakta ve karşı tarafı kendi politikalarına uymaya zorlamaktadır. Her ne kadar Avrupa ve Japon tarafı ekonomik işbirliğini artırmaya çalışsalar da iki tarafında önemli bir şekilde korumacılığı ön planda tuttuğu alanlar vardı. Bu alanların başında tarım ürünleri alanı gelmektedir. 2015 yılında Japon pazarında yalnızca 3 üründen biri vergiden muaf bir durumdadır. Yine aynı şekilde AB pazarında süt ürünlerinde %80'lere yakın bir oranda vergi bulunmaktaydı ve yalnızca bir ürün grubu vergiden muaf tutulmaktaydı. (Mazur, 2017: 46) Bu alanlarda vergilerin bu denli yüksek olmasında en önemli sebep iç üreticiyi koruma önceliği olmasından kaynaklanmaktadır. Devletler bu alanlarda dışarıya bağımlı olmayı bir nevi güvenlik tehdidi olarak algılamaktadır. Avrupa için tarım alanında özellikle süt ürünleri alanında bazı ülkeler bu tedbirleri desteklemektedir. Bunda başat rolü oynayan ülkeler arasındaki Fransa, süt ve ürünleri grubunda ciddi bir gelişme göstermiş, İspanya ve İtalya ise tarla ve bahçe ürünlerinde ciddi bir ekonomi oluşturmuş devletlerdir. Bu alandaki vergilerin düşürülmesi bu ülkelere ciddi ekonomik yük getireceği için devletler bu alanlarda korumacı bir tavır takınmıştır.

2017 yılında yapılan anlaşma temelde belirli alanlarda vergilerin azaltılmasını ön görmektedir. Japon tarafının düzenleme istediği alanlar daha çok teknik ekipmanlar ve araçların yanı sıra hemen hemen bütün endüstriyel alanları kapsamaktadır. Avrupa tarafı ise Japon iç ticari sistemine girmeye yönelik uygulama bazında düzenlemeler istemektedir. Bu noktada orta büyüklükteki şehirler ve tren yolları gibi alanlar vurgulanan alanlar olmuştur. (Parado, 2017:439)

Japonya özellikle elektronik ürünler ve otomotiv sektörüne yönelik düzenlemelerde ısrarcı olmuştur. Bu ürünler gelir getirici etkisi oldukça yüksek ürünler olduğu için bu ürünlerdeki düzenlemeleri özellikle desteklemektedir. Avrupa ise Japon şehirlerinde yapılan alt yapı ve üst yapı inşaatlarında sahaya girebilme koşullarının gevşetilmesini istemektedir. Bu noktada ihalelerde daha çok söz sahibi olabilme ve bu alanlardaki operasyonlarda kendilerine yönelik kısıtlamaların kaldırılmasını talep etmektedir.

Son yıllarda iki taraf arasındaki ihracat ciddi bir ivmelenme göstermektedir. 2017 yılında AB'den Japonya'ya en fazla ihracat yapan ülkeler Almanya, İtalya, İngiltere ve Fransa

olmuştur. Almanya'nın payı en yakın rakibinin yaklaşık 3 katı bir orana sahiptir. Bununla birlikte Almanya ithalatta da başat bir role sahiptir. Bu ticarete makine ve ekipmanları, ulaşım araçları ve ekipmanları ön sıralarda yer almaktadır. Tarım ürünleri ihracatta ve ithalatta görece olarak daha düşük bir yoğunluğa sahiptir. (Policy Department for External Relations, 2018:12) Ekonomik İşbirliği Anlaşması hususunda en çok faydalanan ülkelere dikkat edilirse zaten bu husus görülmektedir. Japon- Alman ticareti iki tarafın da en önemli gücüdür. Bu bakımdan bu ülkelerin ihraç ürün gruplarının yanı sıra geri kalan bakır ürün gruplarının da ticaretinin artması karşılıklı ekonomik ilişkileri genişletici bir etki ortaya çıkaracaktır.

2017 yılında başlayan görüşmeler sonucunda 2018 sonu itibariyle yürürlüğü giren Ekonomik İşbirliği Anlaşması iki taraf içinde büyük öneme sahiptir. Japon-AB Ekonomik İşbirliği Anlaşması 2 yönden büyük önem taşımaktadır. Bunlardan ilki, dünyada korumacılığın yükseldiği bir çağda bu denli ticareti ve işbirliğini ön plana almasından kaynaklanmaktadır. İkincisi ise AB'nin Asya'daki en büyük ikinci ticaret ortağıyla bu anlaşmayı yapması büyük önem taşımaktadır. Japon pazarı hem sunduğu imkanlar hem de ekonomik büyüklük açısından AB'ye büyük olanaklar sunmaktadır. (Gabriel vd., 2018:8-9) Son dönemlerde ABD Başkanı Trump'ın korumacılığı besleyen uygulamaları tüm dünyayı derinden etkilemektedir. Bütün ülkeler ABD pazarının kısıtlanması nedeniyle yeni işbirlikleri aramaktadır. Bu doğrultuda ilişkiler çeşitlenmekte ve aynı oranda da rekabet sıkılaşmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde iki tarafın yaptıkları da ekonomi açısından hem ciddi bir risk hem de ciddi bir imkan sağlamaktadır. Öyleki 2017 yılında serbest ticareti geliştirmeye yönelik başlayan faaliyetler 2018 sonunda nihayete ermesi, korumacı politikaları iki tarafın da benimsemediğinin bir işareti olarak görülmektedir. Söz konusu anlaşma mamul madde ticaretinin, tarımın ve hizmet sektörünün daha liberal olmasını amaçlayan dünyanın en büyük serbest ticaret bölgesini oluşturmayı amaçlamaktadır. (Hilpert, 2017:1) Bu husus bile başlı başına büyük bir adım olarak değerlendirilmektedir. Avrupa ile Japonya arasında 2018 yılında imzalanan Ekonomik Partnerlik Anlaşması temelde ortak ilke ve değerlere dayanan güçlü partnerlik ve her iki tarafın da birbiri için önemini farkına vardıklarını vurgulayan maddeler içermektedir. Anlaşma temel liberal değerlerin öngördüğü ölçüde ekonomiyi ve ticareti destekleyen unsurlara tarafların bağlılıklarını vurgulamaktadır. Bu değerler arasında insan hakları, sürdürülebilir gelişme demokrasi vb. gibi kavramlar yer almaktadır. Anlaşma maddeleri 23 temel bölümde özel hükümler içeren oldukça kapsamlı maddelere sahiptir. (Nakashi, 2019:5) Sektör bazlı değerlendirmelerde hizmet sektörü AB ülkeleri için büyük bir öneme sahiptir. Avrupa'nın hizmet sektörü ihracatında Japonya'ya karşı üstünlüğü bulunmaktadır. AB'nin hizmet sektörü ihracatında; finansal hizmetler, telekomünikasyon hizmetleri ve ulaşım sistemleri en önde gelen alanlardır. Bu alanlardaki vergi ve vergi dışı kısıtlamaların azaltılması iki taraf içinde temel dinamiklerdendir. Ayrıca bu alanlar özellikle dijitalleşme etkisiyle güvenlik konusunda işbirliğini ön plana çıkarmaktadır. Bu sebeple 2018 yılında bu alandaki güvenlik zafiyetlerini de en aza indirmek adına işbirliğine gidilmiştir. (Policy Department for External Relations, 2018:13)

2018 yılında imzalanan Ekonomik İşbirliği Anlaşması ve Stratejik İşbirliği Anlaşması ikili ilişkilerde ciddi bir dönüm noktası olma özelliği taşımaktadır. İkili ilişkilerin istenilen seviyelere çıkarılmadığının farkına varan Japonlara göre bu yeni anlaşma ilişkilerde yeni bir söylem geliştirecek ve ilişkileri daha üst seviyelere taşıyacaktır. Öyle ki korumacılığın arttığı bir dönemde AB ve Japonya serbest ticaret şemsiyesi altında ilişkileri yükseltecek ve ticareti yaygınlaştıracaktır. Avrupa Birliği yetkililerine göre ise AB ve Japonya coğrafi olarak birbirine uzak mesafelerde olabilirler ama bu anlaşmalardan sonra ekonomik ve politik olarak hiç olmadıkları kadar birbirlerine yakın bir pozisyonda bulunmaktadır. (Hosoi, 2019:305) Bu doğrultuda söylem noktasında iki taraf temsilcilerinin de anlaşmadan büyük beklentileri

oldukları görülmektedir. Hem AB tarafı hem de Japon tarafı bu anlaşmayı yeni bir ekonomik açılım alanı olarak görmekte ve ticaretin refah etkisine vurgu yapmaktadır.

2018 yılında imzalanan serbest ticaret anlaşması kapsamlı bir şekilde hazırlanmıştır. Bu anlaşmada en önemli maddelerden biri vergilerin azaltılması anlamındaki düzenlemedir. Vergilerin azaltılacağı sektörlerde tarım ve hayvancılık ürünleri, endüstriyel ürünler vb. gibi ürün grupları ön plana çıkmaktadır. Japonya vergi dışı kısıtlama uygulamalarının yoğun olduğu bir ülkedir. Bu kapsamdaki düzenlemelerin bu alanda AB'nin yaşadığı çözümü olabileceği düşünülmektedir. Anlaşmadaki bir diğer önemli reform alanı da hizmetler sektörü olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda modern anlamda hizmetler sektörü geniş anlamda ele alınmış ve her bir sektöre uygun olarak geniş bir düzenleme yapılmıştır. Anlaşma aynı zamanda yatırımlar konusunda da ikili ilişkilere katkı sağlama amacı taşımaktadır. Anlaşma ile yatırımları ve var olan düzeni yatırımcıların güveni sarsmadan daha da sağlamlaştırmaya ve geliştirmeye yönelik adımlar atmıştır. Bu anlaşmada bir diğer önemli alanda kamu alımlarına ilişkindir. Bu kapsamda Japon pazarına AB'li yatırımcıların ve firmaların girişi ve faaliyetleri daha da kolay hale getirilmiştir. Özellikle büyük maliyetli kamu yatırımlarının gerektiği alt yapı yatırımları ve ulaşım yatırımlarına AB'li yatırımcıların erişiminin sağlanması bu alandaki önemli düzenlemelerden biridir. Anlaşmada fikri mülkiyet alanına ilişkin düzenlemeler de dikkat çekmektedir. Bu alandaki düzenlemeler yatırımların sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından önem arz etmektedir. Teknolojinin ve ürün çeşitliliğinin artması ve inovasyonun önem kazanması ile birlikte patent alanında da düzenleme gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu anlamda her iki tarafta ekonomik alandaki yeni ivmelenmenin diğer tarafın zararına faaliyetlere dönüşmemesi için bu alanda da düzenleme yoluna gidilmiştir. Son dönemlerde ekonomi politikalarında üzerinde sıkça durulan kavramlardan biri de sürdürülebilir kalkınma ya da büyüme kavramıdır. Bu kavram temelde gelişmenin ivmeli bir şekilde ilerlemesinin ülkelere fayda sağlayacağını ifade etmekte ve ekonomik gelişmelerin sert hareketler yerine süreklilik arz eden şekilde artmasının fayda getireceğini ifade etmektedir. Anlaşmada ticaret ve sürdürülebilir gelişme konularına da özel bir önem verilmiş ve bu alanlarda işbirliğinin daha da artırılması kararı alınmıştır. Japon ekonomisinde de tıpkı tüm ülkelerde olduğu gibi küçük ve orta büyüklükteki şirketler ekonominin bel kemiğini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda düşünüldüğünde bu alanda da düzenlemelerin yapılması ekonomisi bu tür şirketlere dayanan Japon ekonomisi için hayati olarak değerlendirilmektedir. Küresel ticarete önemli bir paya sahip olan küçük ve orta büyüklükteki şirketlerin ve girişimlerin desteklenmesi ve bu konuda işbirliğinin artırılması anlaşmada vurgulanan bir diğer alan olmuştur. Ayrıca söz konusu anlaşma işbirliğine dayalı kurumsal yönetim anlayışının egemen olduğu uluslararası boyuttaki ilk ticari anlaşmadır. Bu doğrultuda anlaşma; tarafların müzakere, işbirliği, diyalog gibi iki tarafın karşılıklı fikir alışverişine dayalı ticareti, girişimi, yatırımı ön plana koyan bir nitelik taşımaktadır. (Policy Department for External Relations, 2018: 16-19)

2. SONUÇ

21. yüzyıl yeni gelişmelere açık bir yüzyıl olarak adlandırılmaktadır. 1990'ların sonrasında haberleşme ve iletişim kaynaklarının çeşitlenmesi ve gelişmesine paralel olarak her alanda inanılmaz hızlı değişimler olmaktadır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde ülkeler arasındaki mesafenin artık çok fazla bir önemi kalmamıştır. Nitekim son yıllardaki Çin mucizesi bunun en önemli göstergelerinden biridir. 20. yüzyıla damga vuran ülkeler olan ABD, Almanya, Çin, Japonya vd. gibi ülkeler kendileri için yeni stratejiler gütmektedir. Bu minvalde Avrupa'da 20. yüzyılda birçok kez karşı karşıya gelen Almanya ve Fransa AB çatısı altında bir araya gelmiştir. AB'nin ilk kurulduğu günden bu yana inişli çıkışlı gelişmeler olsa da bu birliktelik devam ettirilmeye çalışılmaktadır. Nitekim Avrupa'nın önde gelen ülkelerinin

kurmuş olduğu AB, bugün hem bölgesinde hem de dünyada en stratejik ve güçlü örgütlerden biri haline gelmiştir.

20. yüzyılın başlarında ekonomisini toparlayan ve önemli askeri başarılar elde eden Japonya 1.Dünya Savaşının ardından ekonomisini daha da büyütmek adına yeni ham madde imkanlarına erişim sağlama adına işgallere girişmiştir. Ancak bu sürecin sonunda 2. Dünya Savaşının sonu oldukça acı bir tecrübe ile sonlanmıştır. Bu sonlanma her ne kadar Japonya'yı askeri olarak savaş dışı bırakmış olsa da insani değerler anlamında oldukça güçlü bir karaktere sahip olan Japonya, bu olumsuz havayı üzerinden atmayı bilmiştir. Her geçen gün büyük sanayi firmaları ile yeni pazarlara açılan Japon ekonomisi yüzyılın sonlarına doğru Dünya'nın en önemli ekonomilerinden biri haline gelmiştir. Nitekim bu ilerlemede Japon otomotiv ve elektronik şirketlerinin oldukça önemli bir payı bulunmaktadır.

Bu çalışmamızda temel olarak AB- Japon ticari ve ekonomik ilişkilerinin 1950 ve sonrası süreçte izlediği süreç anlatılmaya ve açıklanmaya çalışılmıştır. AB tarafı ilişkilerin ilk başladığı yıllarda çekingen bir tavır sergilese de daha sonraki yıllarda ilişkileri daha üst seviyelere çıkarma ihtiyacı doğmuştur. Bu anlayışta büyük güç olabilmenin koşulunun büyük ekonomi olma koşulunu gerektirmesinin etkisi bulunmaktadır. Ancak Japonya'nın Avrupa'da agresif bir büyüme göstermesi ve aynı oranda Japon iç pazarındaki iç korumacı faaliyetlerinin yoğunluğu bu ülke ile ticareti bir dönem hayli tartışılır hale getirmiştir. 1986 yılındaki Tek Avrupa Senedi, 1991 yılında başlayan düzenlemeler ve 1992 yılında Maastricht kriterlerinin belirlenmesiyle birlikte gücünü artıran AB, aynı dönemde Japon ekonomisinde görülen resesyon etkisiyle de ilişkilerde elini kuvvetlendirmiştir. 2008 krizinden sonra artan korumacı anlayışa rağmen ekonomik gelişmenin önemine işbirliğinin önemine daha da arttığı düşünülmüş ve bu doğrultuda 2018 yılında Ekonomik ve Strateji İşbirliği anlaşmaları yapılmıştır. Bu anlaşmalar AB'nin ekonomik gelişmeyi işbirliğine dayalı olarak geliştirmeyi istemesinden kaynaklanmaktadır. İkinci Dünya Savaşında atom bombası gerçeğiyle yüzleşen Japonya uzun yıllar ABD'nin gözünün üzerinde olduğu bir ülke olmuştur. ABD, politik ve askeri alanda ciddi bir baskı uygulamış ve Japonya'yı ekonomik alanda gelişmeye yoğunlaşması yönünde telkin etmiştir. Bu doğrultuda ABD, Japon ekonomisinin uzun yıllar en önemli ticari partneri konumunda bulunmuştur. Japonya tekrar büyük güç olabilme adına kendisine açılan bu fırsatları bazen çok yayılcı bir şekilde kullanmıştır. Nitekim Avrupa pazarına bir dönem öyle hakim olmuştur ki bunu Japon istilası olarak yorumlamak mümkündür. Bu problemin üstesinden gelebilmek adına Japon firmaları üretimlerini Avrupa ülkelerine kaydırmış olsalar da Avrupa'nın Japonya'nın niyeti konusunda şüpheleri devam etmiştir. Uzak Doğu'nun çalışkan ülkesi olarak nitelendirilen bu ülke 1990 sonrasında AB ile pazarlıkta daha edilgen bir tavır sergilemiş bunda hem ülkede görülen resesyon hem de aynı dönemlerde görülen Asya krizinin etkisi bulunmaktadır. Son yıllarda ABD'nin içe dönük politikalar izlemesiyle birlikte ilişkilerini daha da çeşitlendirme arayışına giren Japonya, bu doğrultuda en önemli ticari partnerlerinden biri konumunda bulunan AB ile ilişkileri daha da güçlü ve kapsamlı getirebilmek adına ekonomik ve stratejik işbirliği anlaşmalarını desteklemektedir. Bu iki güç özelinde düşünüldüğünde her iki tarafta yeni dünya düzeninde daha büyük bir güç olma arzusu taşımaktadır. Bu doğrultuda Avrupa tarafının gücü ekonomik sektör farklılıklarından ve alt yapı olanaklarının gelişmiş olmasından; Japon tarafının gücü ise yetişmiş insan gücü, teknolojik alt yapısı ve çalışkan Japon halkı kaynaklanmaktadır. Bu iki taraf arasındaki ilişkiler her ne kadar umut vaat ediyor olsa da son dönemlerde artan popülizm, ırkçılık, ticari korumacılık gibi ekstrem fikirler bu anlamdaki gelişmelerde en hassas noktalar olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Bacon, P. ve Kato, E. (2013). Potential Still Untapped: Japanese Perceptions of the European Union as an Economic and Normative Power. *Baltic Journal of European Studies*, 3(15), 59-84.
- Berkofsky, A (2014). The European Union (EU) in Asian Security: Actor with a Punch or Distant Bystander?, *Asia-Pacific Review*, 21 (2), 61-85, DOI: 10.1080/13439006.2014.978985
- Borucińska, I. (2018). The European Union And Japan Towards Strategic Partnership Agreement And Economic Partnership Agreement. *Regional Formation and Development Studies*, 2(25), 14-23, DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/rfds.v25i2.1741>.
- Bossong, R. (2017). EU-Japan / Fight against Terrorism and Organized Crime. *EU-Japan Security Cooperation*, 1-12.
- Ferbermayr, G., Kimura, F., Okubo, T. ve Steininger, M. (2018). Quantifying The EU-Japan Economic Partnership Agreement. *Center For Economic Studies And Ifo Institute*, 7241, ISSN 2364-1428 (Electronic Version)
- Frankel, M. ve Walter, B. (2017). The EU-Japan Economic Partnership Agreement: Relevance, Content and Policy Implications. *Intereconomics*, 358-363, DOI: 10.1007/s10272-017-0704-5.
- Gilpin, R. (1971). The Politics of Transnational Economic Relations. *International Organization*, 25, 398-419 doi:10.1017/S0020818300026229.
- Gilson, J.(2000). *Japan and the European Union: a partnership for the twenty-first century?* Basingstoke: Macmillan.
- Gilson, J. (2016): The Strategic Partnership Agreement between the EU and Japan: the pitfalls of path dependency?, *Journal of European Integration*, DOI: 10.1080/07036337.2016.1176027.
- Hilpert, H. (2017). The Japan-Eu Economic Partnership Agreement: Economic Potentials And Policy Perspectives. *Stiftung Wissenschaft Und Politik*, 49, 1-8.
- Hosoi, Y. (2019). Japan-EU relations after World War II and strategic partnership. *Asia Europe Journal*, 17, 295–307
- Kettunen, E. ve Alvstam, C.(2020). The EU-Japan Economic Partnership Agreement as a Norm Model for Sustainable Development Issues in the Future EU FTAs in Asia., Bernadette Andreosso-O'Callaghan, Sam Dzever, Jacques Jaussaud and Robert Taylor(Ed), Sustainable Development and Energy Transition in Europe and Asia(93-110), New York:Wiley
- Mazur, G.(2017). European Union – East Asia Trade Relations in the 21st Century. *Review of Integrative Business and Economics Research*,7(2), 32-61
- Nakashi, Y.(2019). The Economic Partnership Agreement And The Strategic Partnership Agreement Between The European Union And Japan From A Legal Perspective. *Hitotsubashi Journal of Law and Politics*, 47, 1-15
- Nelson, P. (2012) The Lisbon Treaty effect: toward a new EU-Japan economic and trade partnership?. *Japan Forum*, 24:3, 339-368, DOI: [10.1080/09555803.2012.699456](https://doi.org/10.1080/09555803.2012.699456)
- Nuttall, S. (1996) Japan and the European Union: Reluctant partners. *Survival: Global Politics and Strategy*, 38(2)re, 104-120, DOI: [10.1080/00396339608442848](https://doi.org/10.1080/00396339608442848)

- Parado, C.(2017). Towards a Substantial EU-Japan Partnership. *European Foreign Affairs Review*, 22(4), 435–454.
- Policy Department for External Relations (2018). The EU-Japan Economic Partnership Agreement. 1-59, Erişim:22.04.2020 <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-japan-economic-partnership-agreement/>
- Reiterer, M. (2006). Japan and the European Union: shared foreign policy interests. *Springer*, 333-349, DOI 10.1007/s10308-006-0075-1
- Sarah, T. (2016) The European Union and Japan: A New Chapter in Civilian Power Cooperation?. *The Round Table*, 105:1, 99-100, DOI: 10.1080/00358533.2015.1112638
- Schraeder,P., Hook, S. ve Taylor, B. (1998). Clarifying the Foreign Aid Puzzle: A Comparison of American, Japanese, French, and Swedish Aid Flows. *World Politics*, 50, 294-323 doi:10.1017/ S0043887100008121.
- Söderberg, M. (2012) Introduction: where is the EU–Japan relationship heading?, *Japan Forum*, 24:3, 249-263, DOI: 10.1080/09555803.2012.699452
- Suzuki, H. (2017) The new politics of trade: EU-Japan. *Journal of European Integration*, 39(7), 875-889, DOI: 10.1080/07036337.2017.1371709
- Takashi, J. ve Jain, P.(2000). *Japanese Foreign Policy Today*. New York: PALGRAVE
- Tsuruoka, M. (2019). The European Union as Seen by Japan in an Age of Uncertainty. *Shaping the EU Global Strategy*, The European Union in International Affairs, N. Chaban and M. Holland (eds.), 127-146, https://doi.org/10.1007/978-3-319-92840-1_6